

ע"פ 3300/16 - אסמעיל אבו ענזה נ' מדינת ישראל

ע"פ 3300/16 - אסמעיל אבו ענזה נ' מדינת ישראל עליון

ע"פ 3300/16

אסמעיל אבו ענזה

נגד

מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

[11.05.2017]

כבוד השופטת א' חיות

כבוד השופט ח' מלצר

כבוד השופטת ע' ברון

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בבאר שבע מיום 14.3.2016 ב-ת"פ 29240-05-14 שניתן על ידי כבוד

השופטת ג' שלו

בשם המערער:

עו"ד אחמד סיף ותד

בשם המשיבה:

בשם שירות המבחן למבוגרים -

עו"ד מורן פולמן

עו"ס ברכה וייס

תאריך הישיבה:

כ"א בטבת התשע"ז (19.01.17)

פסק-דין

השופטת ע' ברון:

1. ערעור על חומרת העונש שגזר בית המשפט המחוזי בבאר שבע על המערער (כבוד השופטת ג' שלו) ב-ת"פ

29240-05-14 מיום 14.3.2016. המערער הורשע על פי הודאתו בעבירות של סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה,

הפרעה לשוטר בעת מילוי תפקידו ונהיגה ללא רישיון נהיגה, ונגזרו עליו 50 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו וכן

עונשים נלווים שיפורטו בהמשך.

עובדות המקרה וכתב האישום

2. לפי עובדות כתב האישום המתוקן מיום 12.1.2015 שהוגש בעניינו של המערער, ביום 11.5.2014 סמוך לשעה 10:15 המערער נהג ברכב בכביש מס' 358 מצומת להב לכיוון כביש מס' 31. שני שוטרים שנסעו באותה עת בכביש בניידת מג"ב הבחינו במערער וסימנו לו לעצור לצורך בדיקה שגרתית, תוך שהם מפעילים אורות כחולים מהבהבים וכורזים למערער לעצור. עקב קריאות השוטרים, הגביר המערער את מהירות נסיעתו והחל להימלט בנסיעה מהירה לכיוון כביש מס' 31 - והשוטרים בעקבותיו. תוך הימלטות זו, עקף המערער שני כלי רכב שנסעו לפניו, כאשר בעשותו כן סטה למסלול הנגדי לנסיעה וחצה פס הפרדה רצוף. כתוצאה ממעשיו של המערער נאלצו נהגי שני כלי הרכב לסטות לשולי הדרך, ומשאית שנסעה במסלול הנגדי נאלצה אף היא לסטות במהירות ממסלולה וזאת כדי להימנע מהתנגשות עם רכב המערער. המערער המשיך לנסוע במהירות בניסיון להימלט מן השוטרים, עד שבהתקרבו לצומת המתחבר עם כביש מס' 31 סטה המערער אל נתיב הנסיעה הנגדי בשנית, גם זאת תוך חציית פס הפרדה רצוף, ופנה שמאלה מבלי לתת זכות קדימה. באותה העת הגיע ברכבו אל הצומת נהג נוסף (להלן: זיאד) יחד עם אשתו (להלן: תערוז) ובנו הפעוט, כשהוא נוהג כדין בנתיב שאותו חסם המערער. נסיונו של זיאד להימנע מהתנגשות לא צלח ורכבו התנגש בחוזקה בדופן השמאלית של הרכב שבו נהג המערער.

עקב ההתנגשות נעצר רכבו של המערער; והמערער יצא מן הרכב והחל בהימלטות רגלית אל תוך שטח עפר הצמוד לצומת - זאת אף שהיה מודע לכך שברכבו של זיאד ישנם אנשים שנפגעו מן ההתנגשות. כך, נמשך המרדף אחר המערער כשאחד השוטרים יצא מן הניידת והחל לרדוף אחריו רגלית, והשוטר הנוסף נשאר בניידת ונסע בעקבות המערער. בעת ניסיון הימלטותו, נפל המערער מתלולית עפר ונעצר על ידי שני השוטרים והוכנס לניידת. בזאת לא תמו נסיונות ההימלטות של המערער, ובניסיון בריחה אחרון פתח את דלת הניידת וניסה לצאת ממנה; אך אחד השוטרים הצליח למנוע זאת ממנו.

כתוצאה ממעשיו של המערער, נפצעו שלושת נוסעי הרכב בו נהג זיאד, כאשר זיאד איבד לזמן קצר את ההכרה; תערוז סבלה מחבלות בגב ובצוואר; ושני כלי הרכב המעורבים בהתנגשות ניזוקו. כמו כן, למערער נגרמו שברים באגן, והוא אושפז בבית החולים ושוחרר למחרת היום.

לנוכח האמור יוחסו למערער בכתב האישום עבירות של סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה לפי סעיף 332(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); הפרעה לשוטר בעת מילוי תפקידו לפי סעיף 275 לחוק העונשין; ונהיגה ללא רישיון לפי סעיף 10(א) לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: פקודת התעבורה).

3. יוער כי מאז האירוע המערער מסתייע בכיסא גלגלים, ולטענתו פציעתו נגרמה עקב כך שהשוטרים דרסו אותו במתכוון - אך המשיבה לא מצאה ראיות לכך. התיק לבדיקת נסיבות הפציעה הועבר למחלקה לחקירות שוטרים (מח"ש), ובינתיים נסגר מהטעם "כי לא הונחה תשתית המלמדת על ביצוע עבירה ע"י הנילון" (החלטה מיום 14.3.2015). על החלטת סגירת התיק הגיש המערער ערר, אך זה נדחה על ידי המשנה לפרקליט המדינה מן הנימוק שמצא סתירות רבות בגרסאות המשתנות של המערער (החלטה מיום 16.5.2016). עם זאת, מאחר שבעת הגשת כתב האישום לא נסתיימה הבדיקה במח"ש, וממילא לא ניתנה כל החלטה בערר, לבקשת המערער נוסף לכתב האישום משפט ולפיו "נסיבות ביצוע הפציעה (של המערער - ע.ב) נחקרות". להשלמת התמונה בעניין זה יצוין כי מחוות דעת רפואיות ופסיכיאטריות בעניינו של המערער עולה כי לא נמצאה סיבה פיזית רפואית המונעת מן המערער ללכת.

- ההליך בבית המשפט המחוזי
4. בהכרעת דין מיום 13.1.2015 הרשיע בית המשפט המחוזי את המערער בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום, וזאת על פי הודאתו ובמסגרת הסדר טיעון בין הצדדים. הוסכם כי הצדדים יטענו לעונש באופן חופשי, ובית המשפט הורה לשירות המבחן על הכנת תסקיר.
5. ביום 17.6.2015 אמנם הגיש שירות המבחן לבית המשפט המחוזי תסקיר בעניינו של המערער. בתסקיר פורטו נסיבותיו האישיות של המערער, שהוא כבן 34 נשוי ואב לחמש בנות שהגדולה שבהן בת כ-8 שנים (נכון להיום). מסקירת חיי המערער עלה כי הלה ניהל במהלך חייו אורח חיים שולי ועברייני. צוין כי למערער 75 הרשעות תעבורה שבגינן נקנס והוטלו עליו פסילות רישיון רבות; ובשנת 2005 אף נדון למאסר של 44 חודשים בגין עבירה של סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה - עבירה הזזה לזו שבה הורשע כעת בשנית.
- התרשמות שירות המבחן מהמערער הייתה כי מדובר באדם בעל קושי בהצבת גבולות פנימיים וריסון דחפים; מתקשה בהפנמת ענישה ואינו נרתע ממערכת החוק. עוד עלה מהתסקיר כי במצבי לחץ נוהג המערער באימפולסיביות וללא שיקול דעת, וזאת ללא הפנמת השלכות מעשיו - כלפיו וכלפי משפחתו. בנוגע לעבירה הנוכחית, תחילה הכחיש המערער את מעורבותו באירוע, ורק בעקבות עצת עורך דינו ואחיו הודה כי נהג ברכב; אך גם אז הציג מידע מגמתי וסותר בנוגע להתרחשות האירוע. לבסוף, על אף שצוין בתסקיר כי ניכר שמצבו הרפואי המוגבל כיום מהווה גורם מרתיע מהישנות התנהגות עוברת חוק - המליץ שירות המבחן על ענישה מוחשית שתהווה מסר חד-משמעי באשר למשמעות מעשיו המערער.
6. ביום 14.3.2016 ניתן גזר הדין בעניינו של המערער. בבואו לקבוע את מתחם הענישה ההולם נתן בית המשפט המחוזי משקל לערכים המוגנים שנפגעו בגדרי העבירות שביצע המערער - ובהם הגנה על שלום הציבור, על ביטחון הציבור ותחושת הביטחון שלו, שלמות גופו ורכושו; וכן שמירה על החוק והסדר בכל הנוגע לעבירה של הפרעה לשוטרי בעת מילוי תפקידו. נוסף על כך התחשב בית המשפט בנסיבות ביצוע העבירה, ובהן שהנאשם יצא אל הדרך ללא רישיון נהיגה במודע, אף אם הבריחה מן השוטרים הייתה ספונטנית; הנזק הרב שנגרם לגוף ולרכוש - ובכך שנזק גדול הרבה יותר, רק בשל יד המקרה. בית המשפט שם ליבו גם למדיניות הענישה הנוהגת במקרים מעין זה, תוך התייחסות מפורטת הן לפסקי הדין שהובאו מצד המערער והן לאלה שהובאו מצד המדינה, ולנוכח כל האמור קבע כי מתחם הענישה ההולם הוא בין 3-5 שנות מאסר בפועל.

בתוך מתחם הענישה, נתן בית המשפט המחוזי את הדעת לעברו הפלילי והתעבורתי המכביד של המערער, ובעיקר לכך שביצע את העבירות נושא ערעור זה חרף העובדה שכבר ריצה מאסר ממושך בגין עבירות דומות; להתרשמותו השלילית של שירות המבחן מן המערער כאדם בעל דפוסי התנהגות עברייניים המתקשה להפנים ענישה ואינו נרתע מהחוק, התרשמות הבאה לידי ביטוי בתסקיר שהוגש לבית המשפט המחוזי; ולשיקולי הרתעת היחיד והרבים. לצד השיקולים לחומרה שקל בית המשפט המחוזי גם את השיקולים לקולה, ובהם הודאת המערער; פגיעת המאסר בו ובמשפחתו; וכן את מצבו הרפואי של המערער המהווה גורם מרתיע מביצוע עבירות דומות - זאת ללא תלות בשאלה אם מדובר בנזק מכיוון שנגרם על ידי השוטרים כטענתו, אם לאו. לבסוף ציין בית המשפט כי "על אף שהיה מקום להטיל על המערער עונש הסמוך לרף העליון של מתחם הענישה, החלטתי להטיל עליו עונש המצוי מעט מעל לאמצע המתחם שנקבע".

סופו של דבר, המערער נדון ל-50 חודשי מאסר בפועל; 18 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורו, והתנאי הוא שלא יעבור עבירה נוספת של סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה; 6 חודשי מאסר על תנאי, למשך 3 שנים מיום שחרורו, והתנאי הוא שלא יעבור עבירה נוספת של הפרעה לשוטרי בעת מילוי תפקידו או עבירה של נהיגה ללא רישיון נהיגה או עבירה של נהיגה בזמן פסילה או עבירה לפי סעיף 338 לחוק העונשין; פסילה בפועל מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 5 שנים מיום שחרורו; פסילה על תנאי מלהחזיק או לקבל רישיון נהיגה לתקופה של 6 חודשים למשך 3 שנים, והתנאי הוא שלא יעבור עבירה שבה הורשע בהכרעת הדין או עבירה של נהיגה בזמן פסילה או אחת העבירות המפורטות בתוספת הראשונה או בתוספת השנייה לפקודת התעבורה; וכן פיצוי בסך של 5000 ש"ח לנפגע, זיאד.

יצוין כי המערער הוחזק במעצר מאחורי סורג ובריה החל מיום האירוע נושא כתב האישום; וביום 9.7.2014 שוחרר המערער למעצר בית מלא בבית אביו, כאשר מיום 10.8.2014 התווסף למעצר הבית גם פיקוח אלקטרוני. מגזר הדין נושא הערעור עולה כי מתחילת שנת 2015 ועד לתחילת ריצוי עונשו ביום 1.6.2016 הוסר הפיקוח האלקטרוני והמערער שהה במעצר בית לילי בלבד.

ההליך בערעור

7. לקראת הדיון בערעור הגיש שירות המבחן ביום 18.1.2017 תסקיר משלים בעניינו של המערער. התסקיר המשלים מבוסס על מידע שהתקבל מגורמי הטיפול בכלא "אלה" בו הוחזק המערער כחצי שנה, ובכלא "דקל" שבו הוא מוחזק בחודשים האחרונים. מן התסקיר עולה כי המערער שולל רקע פסיכיאטרי, וכן רקע אובדני או התמכרות. מבחינה טיפולית, המערער מקיים "קשר מעקבי" עם גורמי הטיפול בשני בתי הסוהר שבהם שהה וניכר לגישת שירות המבחן כי המאסר מהווה גורם מרתיע עבורו. עוד צוין כי המערער השתתף בטיפול קבוצתי המיועד לאסירים שנשפטו בגין עבירות תעבורה. מחוות דעת מנחי הקבוצה עולה כי המערער גילה רצינות במפגשים ונטל חלק פעיל בדיונים. עם זאת, צוין בתסקיר המשלים כי המערער נוטה למזער את מידת אחריותו ביחס לעבירות שביצע, מכחיש כי ידע על כך שרישיון הנהיגה שלו אינו בתוקף ומדגיש כי הסיבה שבגינה ברח מהשוטרים היא משום שחש פחד. להערכת גורמי הטיפול לא ניכר כי קיימת תובנה אצל המערער באשר לחומרת מעשיו, גם כיום.

8. המערער טוען בערעורו כי בית המשפט המחוזי שגה כשגזר עליו עונש "כה חמור ובלתי סביר". לשיטתו, העונש שנגזר עליו מנוגד למדיניות הענישה הנוהגת ופוגע בעקרונות האחדות בענישה והשוויון בין נאשמים. נוסף על כך טוען המערער כי על בית משפט זה ליתן משקל גבוה יותר מזה שניתן בבית המשפט המחוזי לפציעתו ולאפשרות שזו נגרמה עקב דריסתו על ידי השוטרים; לנסיבותיו האישיות של המערער, ולפגיעה הצפויה של עונש מאסר ארוך במשפחתו; וכן לתקופה שבה המערער שהה במעצר בית.

המשיבה מצידה טוענת כי דין הערעור להידחות. לשיטתה, חומרת מעשיו של המערער והנזק הפיזי שנגרם לזיאת ולמשפחתו כתוצאה ממעשים אלה מצדיקים את העונש שנגזר עליו - וזאת בפרט לנוכח עברו הפלילי והתעבורת המכביד של המערער. עוד נטען, כי מתסקיר שירות המבחן עולה כי המערער נוקט "גישה מצמצמת" כלפי מעורבותו באירועים, והמלצת שירות המבחן בעניינו הייתה הטלת עונש מאסר משמעותי. לענין פציעתו של המערער, טוענת המשיבה כי בגזר הדין יש להביא בחשבון רק את מצבו הרפואי כיום.

דין והכרעה

9. הלכה ידועה היא שלא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש שקבעה הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים שבהם העונש שנגזר חורג במידה ניכרת מרמת הענישה הנוהגת במקרים דומים או כאשר דבק פגם מהותי בגזר הדין (ראו למשל: ע"פ 2715/15 פלוני נ' מדינת ישראל (20.9.2015), בפסקה 6; ע"פ 5889/16 פלוני נ' מדינת ישראל (8.1.2017), בפסקה 9). לאחר ששקלתי את טיעוני הצדדים ועיינתי במכלול החומר, הגעתי לכלל מסקנה כי המקרה דנן אינו נמנה עם אותם מקרים המצדיקים את התערבותה של ערכאת הערעור, ועל כן דין הערעור להידחות; ואפרט. 10. לדאבונו, מקרים של נהיגה פראית ובריונית בכביש תוך התעלמות מרשויות אכיפת החוק, מגיעים לפתחם של בתי המשפט חדשות לבקרים; ולא פעם עמד בית משפט זה על חומרתם של מעשים אלה. הפסיקה הדגישה את הצורך בענישה מרתיעה בכל הנוגע לעונשם של מי שעברו עבירה ממין זה- וזאת לנוכח הקטל המתמשך בכבישים: "המציאות היומיומית בכבישים אינה בטוחה מטבעה, ועל כן יש להחמיר עם אלו המעלים את רמת הסיכון בה באופן משמעותי. דברים אלו נכונים אף ביתר שאת בעבירות של סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה, תוך התעלמות מהוראות השוטרים לעצור, לגביהן נקבע כי נדרשת ענישה משמעותית ומרתיעה" (ע"פ 5626/14 לנקין נ' מדינת ישראל (2.8.2015) (להלן: לנקין), בפסקה 8; וראו גם: ע"פ 1641/13 אבו סביח נ' מדינת ישראל, (31.12.2014), בפסקה 18; ע"פ 5981/15 מדינת ישראל נ' סלוצקי (05.07.2016), בפסקה 17). במקרה דנן, המערער - שנהג ללא רישיון נהיגה - התעלם במפגיע מהוראות השוטרים שקראו לו לעצור והחל במסע הימלטות ממושך, תוך נהיגה פראית ושלוחת רסן, שבסופה התנגש ברכבו של זיאת ופצע את כל יושביו. חרף הפגיעה, ועל אף שידע כי ברכבו של זיאת ישנם נפגעים, בחר המערער להמשיך בניסיונות ההימלטות ולא שעה לעזור לנפגעים. במעשיו הפגין המערער זלזול מובהק בחיי אדם ובחובת הציות לחוק - ורק מקרה הוא שלא נזק חמור בהרבה. התנהגות חמורה וחוזרת זו - המסכנת את חייהם ושלמות גופם של משתמשי הדרך - מחייבת ענישה משמעותית ומרתיעה כדוגמת זו שהושתה על המערער.

11. על הצורך בענישה משמעותית בעבירות מן הסוג שביצע המערער ניתן ללמוד אף ממדיניות הענישה הנוהגת בפסיקותיו של בית משפט זה. כך, בעניין לנקין, אושר גזר דינו של בית המשפט המחוזי לאחר שגזר על המערער 50 חודשי מאסר בפועל בעקבות הרשעה בעבירה עיקרית של סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה, וזאת תוך בריחה מן השוטרים. כן, נקבע כי מתחם ענישה של בין 30-60 חודשי מאסר הולם את מעשיו של המערער בנסיבות דומות לענייננו - כאשר שם הסתיים האירוע ללא נפגעים כלל; ב-ע"פ 7234/13 אימאם נ' מדינת ישראל (13.7.2014) אישר בית משפט זה עונש של 54 חודשי מאסר בפועל בנסיבות דומות לענייננו כאשר גם מקרה זה הסתיים ללא נפגעים; וראו גם ע"פ 6059/15 סלאמה נ' מדינת ישראל (10.8.2016) שם אושר עונש של 60 חודשי מאסר בפועל בנסיבות דומות; וכן את הפסיקה הרבה שנסקרה בגזר דינו של בית המחוזי המחוזי בעניינו של המערער. הנה כי כן ובניגוד לטענתו, עונשו של המערער אינו חורג כלל ועיקר ממדיניות הענישה הנוהגת ביחס לעבירות בהן הורשע.

אף לא מצאתי כי יש בטענות המערער בנוגע לעונש בתוך המתחם כדי לסייע לו. למערער עבר פלילי ותעבורתי מכבד הכולל 75 עבירות תעבורה וכן 8 הרשעות פליליות בגין עבירות שונות, ולעניין זה נודעת חומרה יתרה לעובדה שריצה עונש מאסר ממושך (44 חודשים) בגין אותה עבירה עצמה שבה הורשע במקרה זה, והדבר לא הרתיעו. מתווספת לכך גם התרשמותו השלילית של שירות המבחן מן המערער, והמלצתו על ענישה מוחשית שתהווה מסר חד-משמעי באשר למשמעות מעשיו. אמנם יש להצר על מצבו הרפואי ושאר נסיבות אישיות של המערער על רקע מציאות חיים קשה, והפגיעה מטבע הדברים של עונש מאסר בו ובמשפחתו, אך אלה נשקלו בגזר דינו של בית המשפט המחוזי- ואין מקום להקלה נוספת בעונש; וכך גם בהילקח בחשבון התקופה שבה היה נתון במעצר בית ובפיקוח אלקטרוני. אשר לטענת המערער כי יש להתחשב בנסיבות פציעתו, שלשיטתו נגרמה מדריסתו בידי השוטרים, יוער כי אמנם טוב הייתה עושה המשיבה לו הייתה ממתינה עם הסדר הטיעון עד אחר בדיקת טענותיו של המערער לעניין נסיבות פציעתו - אך לגופו של עניין בסופו של יום טענות אלה נדחו על ידי הגורמים המוסמכים כפי שפורט לעיל, ואין באפשרותנו להידרש לדברים מעבר לכך במסגרת זו. על כן גם בטענות אלה אין כדי לסייע למערער.

12. בהינתן כל האמור, לא קיימת הצדקה להתערבות בגזר דינו של בית המשפט המחוזי, ואציע לחבריי לדחות את הערעור ולהותיר את העונש שהוטל על המערער על כנו.

ש ו פ ט ת

השופטת א' חיות:
אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

השופט ח' מלצר:
אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת ע' ברון.
ניתן היום, ט"ו באייר התשע"ז (11.5.2017).